

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodnina: za Zdravno delavo (seven Chl-
ages) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleve-
land \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
ovestive \$9.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene glasilov po doporabi. — Rokopisni se ne
vrstijo. — Advertni rates on agreement. — Manu-
script will not be returned.Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-58 So. Lawrence Ave. Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglasu, na primer (Sept. 30,
1934), pomeni vsa imena na naslovu po-
men, da vam je s tem datumom potekla
narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Obiski

Chicago. — Anton Zbašnik,
glavni tajnik JSKJ, je v sredo
obiskal urad SNPJ in uredni-
štvo Prosvete.

Tragedija na zapadu

Leadville, Colo. — Anton Seme,
rudar, star 46 let, je zadnje dni
ustrelil svojo ženo in potem je
z istim orožjem ubil še sebe.
Seme je bil že štiri leta brez
dela in v družini je bilo dosti
prepira. Nesrečnika zapuščata
osem odraslih otrok. Seme je
bil doma iz Slivnice pri Grosup-
lju, njegova žena pa iz št. Jer-
neja. V Ameriki sta bila okrog
30 let.

Smrtna nesreča v rovu

Red Star, W. Va. — Rudar Joe
Roll je bil 18. t. m. žrtev težke
nesreče pri delu pod zemljo. Skale,
ki so se zrušile nanj, so ga
presekale na tri kose. Doma je
bil iz Zemna na Primorskem in
če ima kaj sorodnikov v Ame-
riki, ni znano poročevalcu. Pred
leti je bil član SNPJ in SSPZ in
če je še, bodo vedeli rojaki v
Morgantownu. Pokopan je bil
civilno z veliko udeležbo na no-
vem pokopališču na Oak Hillu.
Pokojnik je imel kompanijsko
zavarovalnino in če katerega so-
rodnika to zanima, naj piše na
slednji naslov: J. P. Wise, Box
48, Red Star, W. Va.

Novi grobovi

Moon Run, Pa. — Tu je umrla
Mary Allivani, stara 51 let in
doma iz Sure pri Idriji. Bila je
članica društva št. 88 SNPJ in
zapuščala moža ter enajst otrok v
starosti od 9 do 34 let.
Virginia, Minn. — Tu je umrl
Karl Hlača od nekod iz Primor-
ja. Bil je član društva št. 215
SNPJ in zapuščala ženo, osem
otrok in enega brata v tej de-
želi.Cleveland. — Umrl je Jos. Mes-
nik, eden prvih pionirjev v New-
burghu, star 90 let. Doma je bil
iz Loze pri Krki na Dolenjskem
in v Ameriki je živel 45 let. Za-
puščala sina in hčer.

Novi grobovi v starem kraju

Greensboro, Pa. — Josephine
Zupancič, žena predsednika dru-
štva št. 101 SNPJ, je prešla
zlastno vest, da je v Knežaku
na Notranjskem umrl njene se-
stre mož Jožef Sajin. Kmalu za
njim je pa umrla njegova sina-
ha Ivanka Sajin, stara 24 let in
Zvaznikova iz Bača. Pobrila jo
je jetika. Zapuščala moža in dva
otroka. Torej dva mrliča v eni
družini v šestih dneh!Cleveland. — Gostilničar Joško
Birk je prejel žalostno vest, da
je v Dubu pri Domžalah umrl
njegov stari oče Mihael Birk, po
domače Koželov oče, star 85 let.Nov železniški rekord brzine za
AmerikoChicago. — Novi vlak železni-
ške družbe Union Pacific, tako-
zvani "streamliner", ki ga žene
Dieselov motor 900 konjskih sil
namesto parne lokomotive, je
včeraj popoldne prišel v Chic-
ago med poskusno vožnjo iz Los
Angelesa v New York. Ta vož-
nja ima doseči nov rekord brzine
na ameriških železnicah. No-
vi vlak, ki je znan pod označbo
M-10001, ima prevoziti Združe-
ne države od Pacifika do Atlan-
tika v 59 urah. — Prejani rekord
za najhitrejšo ekspresne vlake
je bil 71 ur. Novi vlak ima šest
vagonov iz aluminija in najmo-
dernejše opremljenih z vsem
mogočim komfortom. Vozi po-
vprečno nekaj čez 82 milj v uri.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Pred volitvami

Milwaukee, Wis. — Očetom in
materam. — S skrbjo in trplje-
njem ste vzgojili svoje otroke.
Mati, ti si trpela, si skrbela in
se mučila, ker si v svoji veliki
materinski ljubezni želela le sre-
čo in blagostanje onim, katerim
si dala življenje.Ti otroci so dorasli, hodili so
v šole in starši so bili ponosni
nanje in polni lepih upov. Toda
danes stoje ti vaši otroci pred
žalostno bodočnostjo, brez upa-
nja, v mnogih slučajih z obu-
pom v sru. V najbogatejši de-
želi na svetu živijo, pa morajo
pohajati po cestah brezposelni,
brez nad, brez radosti, brez vse
lepote življenja, brez vsega, po
čemer hrepenijo njih mlada
srca.Medtem ko poseduje mala pe-
šiča trolov vsa bogastva, živi
ogromna večina ljudstva v ve-
čnih skrbih, v pomanjkanju in
bedi. Kaj je tebi, oče, pomagal
vsoj trud? Kake sardove so ti
prinesle tvoje skrbi, kaj ti je
rodilo tvoje gorje, tvoje trplje-
nje? Da si sam brezposeln, da
mogoče živiš od javne miloščine,
si zdrav in krepak mož, vo-
ljan delati, pripravljati na vsa-
ko trpljenje, da tudi upogneš
hrbet, kakor ga še nisi nikdar
upognil, samo da bi zaslužil za
svoje drage.Ali pa je rešitev mogoča brez
temeljne izpremembe obstoje-
čega sistema? Ali je mogoče spr-
viti industrije v tek, dokler bo-
do vzeti v poštev samo interesi,
to je privatni dobiček poedinih
magnatov in ne splošni interesi
ljudstva? Ne, ni mogoče!Naj tudi krpajo v Washingto-
nu, naj skušajo ozdraviti umi-
rajoci sistem, vse je zaman! E-
dina rešitev je v tem, da posta-
nejo vse industrije last ljudstva,
da se temu ljudstvu da na ta
način dovolj zaslužka, da bo la-
hko kupilo to kar izdelava in pri-
dela. Beraške plače za delavce
in delavke, milijonske dobičke
za poedine mogotce — nadaljeva-
nje takega sistema ne more po-
meniti drugega kot popoln raz-
pad, končno pa strašno, straš-
no zmedo in še večjo mizerijo.Spremembo pa je mogoče do-
seči samo tedaj, če se ljudstvo
predrami, če pride do spozna-
nja, da tako ne gre več dalje,
ter na volilni dan glasuje za
svoje lastne interese in ne več
za interese svojih izkoriščeval-
cev, da glasuje za socialistične
kandidate in s tem za principe
socializma, za principe svobode,
enakopravnosti in resnične de-
mokratije.Državne statistike same nam
jasno pričajo, da pri sedanjih
tehnični popolnosti vseh indus-
trij, pri uporabljanju moder-
nih strojev in drugih iz-
najdb, bi zadostovalo samo 24-
urno tedensko delo za izdelava-
nje vseh potrebščin za ljudstvo
te dežele. Toda kako silen boj
vodijo industrijski kralji je pro-
ti sedanjemu 40-urnemu tednu.
Ako človek stavi vprašanje, ka-
ko bodo rešili vprašanje brezpo-
selnosti brez skrajšanja delov-
nega časa, brez zadostnega za-
sluzka za delavstvo, da bi bilo
tako v položaju pokupiti izdelke
in pridellek svojih rok, na taka
vprašanja odgovarjajo s patri-
otičnimi frazami.V časopisih, na prižnicah in
govorniških odrih se danes pri-
tožujejo razni predstavniki bur-
žoazije in njenih načel nad stal-
nim dviganjem zločinstva ter
pokvarjenostjo med mladino,
toda nočejo pa priznati, da teh
razmer ni zakrivila mladina, da
jih niso zakrivila starši, temveč
razmere, katere jemljejo mladini
vsako priliko, da bi vodila po-
šteno, človeka vredno življenje,
da bi ta mladina lahko sledila
nagibom svojega srca, da bi se
lahko posvetila delu in poklicu,
do katerega ima veselje. Kri-
čeče krivice, ki se dogajajo in
obstoje pod obstoječim kapita-
lističnim sistemom, gonijo mili-
jone mladih ljudi obeh spolov na
cesto. Te strašne razmere jem-
ljejo tej mladini, katerih srca
so polna lepih nad, vsako priliko
za udejstvovanje, za pošteno
življenje ter jo potiskajo na
cesto, v pekel propada, obupa in
končno popolnega duševnega
mrtvila — brezbrzičnosti.

Valed tega pa trpe duševno

in telesno očetje in matere, ne-
srečni starši, kateri vidijo, ka-
ko njih otroci duševno propada-
jo, kako ugaša v njih mladih
očeh vsako upanje, končno pa še
ponos, posebno pa tiata lepa
mladinska odločnost in gotovost,
katera jih v pravih razmerah
sili vedno naprej, kvišku proti
lepoti, uspehom in sreči.In vi starši, ali ste se že kdaj
vprašali, če ste storili svojo dol-
žnost ter skrbeli, da se te nezno-
sne razmere onemogoči ali od-
pravi? Ali ste se brigali za de-
lavske organizacije, za razredni
boj, brez katerega je vsaka re-
šitev nemogoča?Ali niste mogoče poslušali
vseh tistih krivih prerokov,
vseh tistih hlapcev kapitalizma,
ki so prihajali pred vas v pla-
ščih lažnjivega narodnjaštva,
patriotizma ali celo kraljeva-
štva? Ali niste poslušali takih
lopov, kateri so se brigali samo
za svoje lastne interese ter vas
skušali držati v stari nevedno-
sti, slepišvi vas z lažmi, samo
da vas obdrže v nevednosti in
brezbrzičnosti? Ako ste sledili
takim lažnjivcem, štifelpucar-
jem monarhizma, kapitalizma in
vseh drugih zatirancev delovne-
ga ljudstva, tedaj krenite na
drugo pot! Zavedajte se konč-
no, da delavstva ne bo nihče re-
šil, če se samo ne bo rešilo, da
mora delavstvo končno spozna-
ti resnico in obračunati enkrat
za vselej z vsemi, ki ga zava-
jajo in varajo v prid vladajo-
čega razreda!Starši! Pomislite vse to in se
pridružite armadi razrednoza-
vednega delavstva, ki se bori za
naše človeške pravice, za pra-
vice vseh zatiranih. Pridružite
se tej armadi na volilni dan!
Glasujte za boljše bodočnost
vas samih, posebno pa vaših o-
trok! Pridružite pa se armadi
razredno zavednega delavstva,
to je naši socialistični stranki
tudi za kasnejše delovanje, za
končno, popolno zmago delav-
stva.Ko so magnatje avtomobilske
industrije končno sprejeli po Ni-
ri predlagano 36-urno tedensko
delo, so vse te industrije takoj
začele z reorganiziranjem svo-
jih industrij. Predvsem so za-
čeli še z večjo odločnostjo upo-
rabljati novo rezilno jeklo, ki je
že par let znano v industrijah
pod imenom tungsten carbide
steel.S tem rezilnim jeklom, ki se
lahko rabi na vsakem stroju, se
poveča produkcija vsakega stro-
ja povprečno za 60 odstotkov.V velikih jeklnah v Gary,
Ind., grade sedaj orjaški stroj
Ta stroj izvrši s pomočjo 120
delavcev toliko dela, kot ga je
poprej izvršilo 1300 delavcev!Delavci so poslali posebno
prošnjo na vlado, da ta stroj od-
kupi in uniči...Da druge velike jeklarske
družbe ne bodo zostale in si na-
bavile slične stroje, je gotovo
in tako se brezposelnost stalno
veča.V čevljarških industrijah so
zadnje čase uvedli nove stroje,
izmed katerih sečijejo vsak 225
parov podplatov na uro z enim
delavcem, ki stroj obratuje.V mnogih industrijah se po-
služujejo sedaj v čedalje večjem
obsegu najnovejše iznajdbe, ki
je znana pod imenom photo
electric eye. V konzervnih indus-
trijah že uporabljajo to
"oko". Naprimer: Pred krat-
kim uveden stroj za napolnjeva-
nje kosistrastih skatelj s konzerv-
viranimi živili ne potrebuje več
košenega delavca in vrši delo za
195 oseb! Ta stroj s pomočjo
"očesa" "pregleda" posodo, če
je brezhibna; to so poprej vršili
posebni delavci. Posodo, kate-
ro najde pomanjkljivo, vrže po-
sebna priprava avtomatično iz
vrste. Stroj napolni posodo,
pritrudi pokrivalo, pritisne znam-
ko (label) na njo, "oko" jo še
enkrat "pregleda" in vrže neza-
dostno pokrite ven in jih konč-
no zloži v zaboje.V industriji, kjer konzervira-
jo fižol, je električno oko od-
pravilo tisoče delavk, katere so
poprej izbirale fižol. Sedaj se
namesto delavk rabi ogromna
jeklena luknjasta plošča, ki se
vrsti in meša s tem ogromno
množino fižola. "Oko" meče raz
plošče vse, kar ni brezhibno, to
je nagniti ali poeni fižol — in to
brez človeške roke.Neka velika industrija za iz-
delovanje sladščic v Milwaukee,
je pred nekaj meseci naročila
nov stroj, potom katerega bi iz-
gubilo delo 880 delavk. Ta stroj
odpravi vsako ročno delo pri iz-
delovanju sladščic, katere sam
izgotovi, zreže, zavije in položi
v zabojčke; edina pomoč je de-
lavka, ki pazi na stroj in druga,
ki pritrudi pokrov.Na pritisk tukajšnje trgovske
zbornice pa dotična družba ni
tega stroja še postavila, ker bi
povzročil pravcato revolucijo v
tej industriji in vrzel iz dela ti-
soče delavk. Če je stroj uveden
že v katerem drugem mestu, še
ni znano.Podrobnosti o vseh teh novih
iznajdbah se dobe na zahtevo v
mestni knjižnici, kjer so vse te
knjige o moderni tehniki vsake-
mu na razpolago. In tako na-
prej, v neskončno...Pa hočejo rešiti kapitalistični
sistem — da ostane vse pri sta-
rem. Delavstvo naj še kar na-
prej glasuje za kapitalistične
stranke, naj še kar nadaljuje s
staro pesmijo o patriotizmu in
drugih takih lepih rečeh in-
strada.Vprašajte koga izmed kapita-
lističnih kandidatov, republikan-
ske, demokratske ali progresiv-
ne stranke, kako mislijo rešiti
ta vprašanja, pa vam bo odgo-
voril s patriotičnimi frazami, ne
da bi kaj povedal.Vse to nam priča, da po stari
poti ni mogoče več dalje. Treba
je izpremembe, temeljite izpre-
membe. Edina rešitev je v tem,
la se odpravi privatno lastni-
stvo vseh industrij in vsega te-
meljnega gospodarstva. Ljud-
stvo mora vladati sebi v prid,
in prid ljudstva, na podlagi pra-
vice in resnične svobode.Zato — glasujte dne 6. novem-
bra za delavke, to je socialistič-
ne kandidate!Kampanjski odbor
kluba št. 37, JSZ.

V hratakem objemu

Milwaukee, Wis. — Na mraz
Staut in Higgins sta se našla in
objela, na to pa slovesno nata-
jila neprej v Obzoru priobčen
fotografski posnetek pogodbe
med Higginsom in Vestnik Pub.
Co. V zadnji številki se je prav
po žentlemansko izpljuval na
Louis Adamiča ter posvetil kra-
lju Aleksandru dve strani po-
štenega rodoljubnega joka. S
tem pa je ponovno dokazal, da
šmatra tistih svojih triletih na-
ročnikov za otroke. Ukvarjati
se še nadalje s človekom takega
znajanja pa se ne izplača, zato
samo še to: Give him enough
rope and he will hang himself...V primernem času in na pri-
meren način pa bo priobčena go-
tova zgodba o človeku, ki je pre-
jel od dobrotnika 125 dolarjev
posojila, ko ni imel denarja za
prihodnje kosilo, ter iz same či-
ste hvaležnosti prevaril dobrotni-
ka za tistih 100 dolarjev in še
dvesto povrhu. Nadalje, o pred
osmimi pričami podpisani in po-
tem falsificirani pogodbi, priob-
čeni v časopisu in o priznanju
te falsifikacije priobčene spet v
tistem časopisu na skoro nevid-
nem mestu, nadalje, o črnoro-
karskem poskusu zastupitve
družinskega življenja tistega do-
brotnika ter končno o tisočakah,
ki niso hoteli priti ne po pošti
ne brzojavno iz Clevelanda.

Fr. Novak, 16.

Poročilo o konferenci

No. Chicago, Ill. — V našem
Slovenskem domu se je zadnje
čase pokazalo več življenja, čim
je nastopila jesen. Čez poletje
so se ljudje zabavali pri balin-
canju pri Domu, sedaj pa se za-
bavajo v notranjih prostorih.
To se opaža posebno v oktobru,
ki je združni mesec. Zato je
izobraževalni odbor od obeh or-
ganizacij priredil skupni pro-
gram za ves mesec. Prireja
shode in podučne sestanke ali
tečaje. Tak shod se je vršil 13.
okt. Udeležilo se je čez 600 de-
lavcev in delavk. Program je
bil dober. Nastopila je govornica,
ki je pa vsled njenega šib-
kega glasu ni bilo slišati kot je
bilo želeli, ker je bilo pri vrodu
preveč šuma.Naslednji dan, dne 14. okt.,
se je vršila konferenca Prosvet-
ne matice JSZ. Na konferenci
se ni moglo vsega storiti, ker je
bilo premalo časa za priprave.
Priporočljivo bi tudi bilo, da se
za prihodnjo konferenco uredi
tako, da bodo poročali samo or-
ganizatorji P. M. iz posameznih
naselbin, ne vsi delegatje. S
tem se bi prihranilo veliko časa
za važne stvari, ki ostanejo ne-
rešene.Ob 3. popoldne se je pričel
program, ki ga je aranzirala
okrožna konferenca Prosvetne
matice. Nastopili so tudi pevci
in pevke zbora Sava iz Chicaga,
v mešanem zboru in kvartetu.
Nastopili so tudi pevci in pevke
iz Waukegana. Uporabili so
enodejanko "Vlomilec." Pavel
Sifler je igral na piano, Puncer-
jevi deklici sta peli in nas zaba-
vali, Zakovšek fant je igral na
harmoniko in naša mladenka, ki
poje na lokalni radio postaji, je
lepo "zajodlala," da smo bili vsi
veseli.Konferenčni program je bil
res to, kar je obljubljala tajnica
Frances Zakovšek, in še več!
Vsi smo bili zadovoljni z njim.
Slišal sem pogovore: "Da bi se
že spet kaj kmalu vršila konfe-
renca v Waukeganu!" Prihod-
nja konferenca se bo res spet
vršila v Waukeganu.V. No. Chicagu je dosti novic,
posebno delavskih. Pa smo
menda preleni, da bi jih poro-
čali.Dne 6. oktobra sva z mojo so-
progo doživela prijeten večer,
ko so prišli k nama najina brata
in J. Jelevšek ter J. Jereb in
Marija, ki so naju opomnili na
25-letnico najine poroke. Pova-
bili so naju v Narodni dom, kjer
naju je čakalo mnogo prijateljev
in prijateljic. Ko sva prišla tja,
sva bila tako presenečena, da ni-
sva mogla besedice spregovoriti.
Bilo je mnogo ljudi in s teža-
ka sva prišla k besedi. Bilo jih
je več ko tri sto in petdeset.
Nisva mislila, da imava toliko
prijateljev in prijateljic. Vseled
presenečenja se nisva mogla pri-merno zahvaliti, zato se
kreneje zahvaljujema sedaj
skupaj za izkazano preso-
jo in prijateljstvo ob najini-
ni poroki. Ne bova na-
imen posameznikov, ki
navozdi, ker jih je preveč,
vzela preveč prostora v
ti, ki je delavski list.
Številni prijatelji naj
to skupno zahvalo kot ja-
znanje.Se ni bilo dovolj prese-
ko sva se naslednje jutro
domov, sva opazila v
električno hladilnico. Na-
te si misliti najinega pri-
nja, ker so se za naju
črtvovali najini prijati-
več se nama je zdelo
pričakoval toliko pri-
nja. Dasi ne moreva tu
imen vseh posameznikov
java tu le dve imeni oee-
imeli s stvarjo največ
Mrs. Troha in Mrs. F.
Najina najiskrenejša
njima in vsem ostalim,
tem sodelovali! Ta dogo-
ma bo ostal v prijetnem
nem spominu!

Jakob in Johana

Razne vesti iz Shar-
Sharon, Pa. — Življenjski
danji dobi je v reanici do-
Vaak dan čitamo o izred-
mivih dogodkih z vse-
sveta. Kako skušajo
mrtvece, kako Mussolini
lja materam nagrade
porode, seveda je za po-
ga za preživljanje (za to
je skrbel Bog), poročila
dovni stavki o grških r-
vest z Dunaja, da nam
proglasiti plemenitega
ka Dolfusa svetnikom
tite), dneva poročila o
telju Lindberghovega
ltd.Toda, predragi, ali ste
čitali o nezalasnem dogo-
se je pripetil tu v Sharon-
kdo je oskrnil petletno
ee, jo umoril in potem na-
sežgal. Bila je hčerka
staršev. Ugrabitelj je
dobro poznani in ugledni
nedeljske šole. Pa kaj
koliko kazni je dobil za
čin? Samo od 2 do 5 l.
To je vzgled pravice, ki
da je za vse enaka. Nep-
ska sodnija!Slabo se tudi ališ v
ima državni tajnik toli-
da kratko malo črta soc.
z volilne liste. Tako se
reč zgodilo v državi Oh-
veda, če bi bila polovica
stov tako poštvalna in
na kot je s. Snoy, potem
soc. stranka brez dvoma
vem mestu. S. Snoy je
par tedni tukaj z namen-
bi malo pozevil na ut-
soc. klub. Toda, dokler
tako malo brigali za o-
politiko in bomo ostali
napram delavskemu giba-
se je pokazalo pri nas na
gistracije za jesenske
potem ne moremo imeti
upanja na izboljšanje na-
mer. Vodili so histerič-
na volice, da bi se regi-
toda kljub vsemu prija-
se je registriral komaj
vsakih treh volilcev.Nikakor ne morem za-
dejstva, da smo tako
Saj je volina moč, ki jo
je, vendar edino mi-
orožje, s katerim se lah-
proti krivici in slabim
ram, proti katerim ved-
mo, da so jih krivi delav-
prijatelji. Koliko časa
vzelo, da se bomo začeli
zanimati za našo delav-
tiko in interese? Čas je
bi kaj storili in skušali
no silo odpraviti ostanki
njeveške sužnosti.Dela se tu bolj po-
Menda nekako tako kot
Westinghouse Electric Co.
največjih tovarn v tej d-
začela kar na debelo od-
delavce, sedaj na zimo,
delavci precej poparjeni
mo v bodočnost. — Tu se
ročila Antonia Valentini-
ka dobroznane in ugledn-
ne, z zelo prijubljenim
pekrom Tumom. Obilo so
Mlademu paru Franku in
Dormiš se je rodila prva
ka. Čestitamo!
Naš gospodinjki klub
redil maskeradno veselico
boto 27. oktobra. Vsi
samo 25c. Nagrade za o-
Igral bo znani Pircevs
iz Girarda, O. ki je sploš-
ljubljen. Ujjudno vabilo
(Dolje na 2. strani.)Spomenik mrtvim pomorščakom v Washingtonu — značilen, ker
ima ptice, ki žo mrlice...

Vesti s Primorskega

OVENSKA KNJIGA POVOD ZA ARETACIJO?

...nih je ba je okrog 25 moč...
...fanov iz Črne vrha in...
...Do sedaj so zna...
...imena 11 aretirancev. —
...Franc iz Črne vrha...
...Fašistični teror...
...našim ljudstvom

2. oktobra 1934. —

...amo že o aretacijah v...
...doznali, so Italijanske...
...karabinerji in goriška...
...z aretacijami že...
...t. l. Z vsakim nadalj...
...jednom je bil kakšen areti...
...odpeljan v goriške zapo...
...Aretirali niso vse hkratu...
...vsakega posebej. Do...
...so nam znana imena tehle...
...arancev:

Franc iz Lomov pri Cr...
...star 48 let, krojač.
Franc iz Lomov, star...
...poestnik.

Jošt iz Lomov, star 46...
...prejšnjega, kmetovalec.
Karel iz Lomov, star...
...poestnik.

Anton iz Lomov, star...
...hipec.

Franc iz Črne vrha, ...
...let, mlekar pri črno...
...mlekarni.

Dominik iz Črne vrha...
...star 25 let, poslovođa v...
...kmetijskem društvu.

Viktor iz Črne vrha...
...star 33 let, poestnik.

Ivan iz Zadloga, star...
...poestnik in načelnik Čr...
...Kmetijskega društva.

Ivan starejši, po do...
...Hladnik, iz Črne vrha,
...let.

Anton iz Predgriz, star...
...poestnik.

...dva retiranca ba je ni...
...nikak zvezi z drugimi in...
...zaradi nepolitičnih...
...Rudolf Viktor je bil a...
...še pred kakimi sedmi...
...Imena ostalih areti...

...jih je še veliko, nam...
...Prvi je bil ba je are...

Pivk Franc iz Lomov, po...
...vseh pa Rudolf Karel iz...
...vrha. Na podlagi izpo...
...in groženj so karabinerji...
...in zasilili v kratkih...
...še ostale. Sirijo se go...

...da so oblasti v zaporu ta...
...aretanca strašno pretepa...
...bi iz njih izsilile kake iz...
...Zugali so jima s smrt...

...življenjskim zaporom in...
...na druge načine mučili...
...ba je ves zbit in živčno...
...Zaradi ustrahovanja je...
...narediti testament. O...

...Francu pravijo, da so ga v...
...tako pretepli, da se mu...
...raztrgal um. Ko so oblasti...
...preiskavo pri Pivku...

...so našle vse polno slo...
...knjig. Ljudje pravijo...
...karabinerji odpeljali iz...
...vse hiše poln voziček knjig!

...aretacij je iskati prav za...
...tem dejstvu. Ko so obla...
...prve aretacije in so...
...pri preiskavi slovenske...

...jih je gotovo nedolžna...
...knjiga hudo raztogo...
...tako, da so nadaljevali z are...
...kar na slep slučaj...

...sumnjo so padale na...
...ljudi zaradi slovenske knji...
...iz črnovrške planote je zbe...
...do skrajnosti in preteče...

...stacije ležijo kot mora nad...
...Nihče ne ve kaj se bo...
...av za prav z njim zgodilo.

...Pred temi aretacijami sta se...
...dva pomembna dogo...
...ki ju ljudje stavijo v zvezo...
...kar se je nadalje pri...

...V začetku septembra t. l. so...
...ki nikakor ne morejo...
...svojega prejšnjega...
...Kavčiča, konfiniranega...

...darove, da mu jih pošljejo...
...konfincijo. To čisto člove...
...dejstvo je bilo pri...
...stah je protidržavno in pro...

...delo se je zaslisevanje, prej...
...mno go uglednih faranov...
...zaradi tega, nakar so...
...spustili. Domačega...

...tako klicali na kve...
...v Gorico, kjer so zaslika...
...Zajca Blaža, lastnika zna...
...tine "Pri Zajcu" starega...

...Ivana Vidmarja in Ru...

dolfa Filipa, posestnika iz Črne vrha, starega 56 let.

Nekaj dni kasneje so neznan...
ci okradli prodajalno (konzum)...
črnovrškega kmetijskega druš...
stva. Denarja sicer niso odnesl...
li, vzeli pa so nekaj jestvin. O...
blasti so takoj osumile Lampe...
ta Ivana starejšega, po domače...
Hladnika, in ga takoj aretirale...
Zaradi raznih sumov in prete...
v z aretacijami nadaljevali. Pri...
preiskavah so našli čisto nedol...
žne slovenske knjige in to je bil...
glavni povod za nadaljne areta...
cije.

Po deželi gre glas o vojni

Sežana, 29. sept. 1934. — Če...
človek hodi po vaseh, se ne...
more načuditi razpoloženju, ki...
vlada med ljudmi. Vse je pre...
pričano, da bo vojna. Zlasti je...
to bilo zadnje dni, ko se je ves...
fašistični tisk dvignil proti Ju...
goslaviji. Pisanje teh časopisov...
nam je deloma znano. Naši ljud...
je pa časopisov ne berejo, ker...
večina ne zna toliko laško. Lo...
mijo le za silo tisto svojo trža...
ščino, v kolikor jo le najnujne...
še rabijo. Tako stanje je zato...
najbolj pripravno za vse mogo...
če pretvarjanje resnice in če se...
potvarja že itak znano pretira...
vanje laških časopisov, si lahko...
mislimo končni efekt vsega. Raz...
položenje zadnjih dni je to re...
voj bilo čisto vojno. Vse je go...
vorilo, da Jugoslavija želi vojno...
z Italijo in da bo ta danes ali...
jutri tudi zares izbruhnila. Na...
tistem so bili pa tega vsi veseli...
ker so si mislili, da slabše go...
tovo ne more biti tudi v vojni...
kot je danes.

Vojašnico v Trnovem širijo

Trnovo, avgusta 1934. — Lan...
sko leto dokončana vojašnica v...
Trnovem postaja očitno že pre...
mahna. Že pred časom so začeli...
zunaj obzidja prejšnje vojaš...
nišnice za gradnjo novega voja...
škega poslopja. Kot vse zgle...
da, bo tudi ta stavba spadala k...
vojašnici. V kakšne namene bo...
služila, še ni znano.

Na vrsti so cestarji . . .

Ilirska Bistrica, septembra...
1934. — Pri nas že itak ni več...
domačina, ki bi bil zaposlen...
še v kakšni javni ali pa državni...
službi. Zadnji so bili še cestarji...
Zdaj pa je prišel dekret, s kate...
rim je 87 slovenskih in hrvatskih...
cestarjev na cesti Postojna-Reka...
premeščenih nekam v Sicilijo. Ob...
vestilo, ki ga je vsak cestar prej...
el, je vsebovalo med drugim tudi...
opozorilo na to, da je kraj, kamor...
je premeščen, nezdrav in poln ma...
larije. Kakšen namen imajo s to...
prijazno napovedjo, si lahko predstavi...
mo. Drugo vprašanje pa je, kako...
bo živel naš človek z 250 li...
rami plače tako daleč in brez ka...
kšnih drugih dohodkov. Doma ima...
navadno še hišico, kos njive ali...
vrta, da si tako pomaga in živi...
Na mesta slovenskih cestarjev pa...
pridejo sami Italijani.

V Postojni hočejo Italijani...
odpraviti dosedanje nadaljeval...
no šolo in mesto nje napraviti...
le tečaj, ki bi trajal 2 leti, med...
tem ko ta šola traja 3 leta. Ta šola...
je bila ustanovljena mesto pre...
jšnje slovenske meščanske šole.

Z vsemi svečanostmi so v Ko-

šani otvorili že dolgo napovedo-

vani "dopolavoro".
"Gorizia d'altri tempi". — (Go...
rica v prejšnjih časih) je na...
slov knjige, ki jo je spisal Ra...
nieri Mario Cossar, ravnatelj...
goriškega muzeja. Lepo oprem...
ljena knjiga ima čez 260 strani.

V Podragi (St. Vid nad Vipa...
vo) se je 16 letni Alojz Kopačin...
ki je delal v domačem mlinu, tež...
ko ponesrečil. Z desno roko je...
neznano kako prišel med kol...
esja, ki mu jo je zmečkalo. V bo...
lišnici so mu morali odreza...
ti celo desno roko.

42 oseb je aretirala italijan...
ska policija v Bardonecchi na...
francosko-italijanski meji, ker...
jih je osumila, da so se udele...
žili umora nekega častnika mil...
lice. Nekaj so jih že izpustili, 28...
oseb pa je pridržanih v zaporu.

Spomenik na Sabotinu

Na vrhu Sabotina, kjer se je...
v svetovni vojni borila brigada...
"Lupi" iz Toskane, so postavili...
v spomin na bitke in žrtve To...
skancem zanimiv spomenik, ki...
predstavlja tri volkove.

SPOMINI NA HOOVERIZEM OB PETLETNICI KRIZE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

V slični vlogi so nastopili tu...
di njegovi svetovalci, ki so iz...
javili, da bo "neizogibna defla...
cija skrajno nezdružljiva situac...
ije imela le dobre posledice" in o...
mogočila industriji nov zamah...
"Povsem možno je, da se bodo...
naši "korporativni" dohodki le...
tos zvišali na 150 milijard." V...
situaciji ni Hooverjeva admi...
nistracija videla "ničesar, kar...
bi ogrozilo fundament narodne...
prosperitete." Taka nesoglasja...
niso mogla imeti drugega učin...
ka kakor paniko in krizo še bolj...
povečati.

In če so politični vodje dežele...
splezali na drevesa, so skočili...
v luknji tudi "možgani" ameriške...
ga kapitalizma, bankirji in in...
dustrialci. V "temnih dneh" bo...
rnega kraha so se odpravili v...
Morganov urad predsedniki š...
tirih največjih bank v New Yorku...
— Mitchell od National City...
(pozneje odstavljen), Wiggin...
od Chase National (pozneje...
odstavljen), Potter od Guaranty...
Trust in Posser od Bankers...
Trust Co. Skupaj z Thomasom...
Lamontom, Morganovim partner...
jem, so predstavljali šest mil...
liard premoženja. In ti zastop...
niki šestih milijard so slovesno...
izjavili:

"Da so fundamenti trga zdravi...
borzni krah izvira bolj iz teht...
nih kakor pa fundamentalnih...
vzrokov; cena mnogih delnic...
je prenizka." Charles Schwab...
od Bethlehem Steel, ki je dolgo...
igral vlogo bizniškega vedeže...
valca, je na svojo pest povedal...
deželi: "Ves čas mojega dolgo...
ga udejstvovanja v jeklarški in...
dustriji še nisem videl bolj...
stabilne podlage in z boljimi...
izgledi za bodočnost kakor so...
današnji." In od tedaj je ta in...
dustrija zdrknila navzdol 80%,...
tako dobri so bili — Schwabovi...
izgledi.

Vigilanti spet napadli stavkarje

Salinas, Cal. — Vigilantje so...
te dni spet napadli šotarišče po...
ljedelskih delavcev, ki so za...
stavkali pred nekaj tedni. To je...
že tretji napad, odkar traja...
stavka.

Pismo iz Clevelanda

Zadeva direktorija SDD.—Na...
hruljevanje Adamiča ne bo...
spremenilo dejstev in najvišji...
sodnik bo le zgodovina.—Kra...
marski velepatritiozem

Ko sem zadnjič omenil, da je...
neka klika v direktoriju Slov...
del doma v Collinwoodu na delu...
da se me izrine iz omenjenega...
direktorija, v katerega bi bil...
imel biti šele poklican, in ko sem...
navedel kot vzrok tega spletkar...
jenja bojazen nekoga, da bi bil...
jaz koritar, se je oglašil tajnik...
doma V. Coff, češ, da on ni ko...
ritar, je nesebičen in požrtvo...
valen narodni delavec itd. Sploh...
je Coff hotel napraviti vtis, da...
on prav za prav nima nič proti...
meni, pač pa je neki drugi član...
direktorija, ki se njemu zdi več...
vreden za dom kot na pr. jaz, da...
si je bil dom postavljen brez...
pomoči tistega direktorija, kakor...
tudi brez moje in marsikaterega...
drugega rojaka in bi tudi brez...
njega in nas še danes stal tam...
kjer stoji. Omenjeni direktor...
ki je hotel resignirati, če bi bil...
jaz prišel v direktorij, pa je bil...
menda sam mladi Lokar.

Pretveza, s katero se me je...
hotel poriniti iz direktorija, je...
bila, da moja delnica ni bila...
pravilno prepisana name, dasi je...
imela oseba, ki je svojo delnico...
prepisala name, vso legalno pr...
vico to storiti, čeprav je bila...
delnica podedovana. Prepisana...
je bila delnica pred tremi leti...
in vse je bilo all right, dokler...
ni prišla vrsta name, da nastopim...
svoje mesto v direktoriju. Tedaj...
se je začelo spletkarjenje. Vse...
temu pa bi bila morala napravi...
ti konec izjava treh prizadetih...
oseb, ki bi bile edine upravičene...
ugovarjati z a r a d i prepisa...
omenjene delnice, izjava, v kateri...
izjavljajo, da pri delnici niso...
imeli in ne morejo imeti nobene...
opravka. To izjavo je Barbič iz...
ročil predsedniku direktorija Jan...
čiču, ta jo je izročil Coffu, le...
ta jo je pa prečital tako, da je...
nihče ni razumel, poleg tega pa...
je mene kot druge navzoče zavedel...
v zmoto, da gre za protestno izjavo...
proti prepisu delnice. Da je Coff...
delal to namena, sem prepričan...
vred dejstva, da stvari ni hotel...
jasniti niti tedaj, ko sem hotel...
vedeti, kdo je šel iskati podpise...
proti meni. Tudi drugi dan (16. okt.)...
ko sem bil pri njem, mi ni hotel...
povedati, za kaj prav za prav gre...
Torej je hotel, da ostanemo vsi...
v meglji. V kalnem je lažje ribariti!

Vsega tega Coff ne bo mogel...
utajiti, pa če si še bolj prizade...
va. Tudi ne bo mogel reči, da...
pri vsem tem spletkarjenju proti...
meni ni imel nobene bešede. Sam...
se je postavil v slabo luč! Član...
direktorija Andy Božič je izjavil...
o stvari na seji dne 15. t. m. sledeče...
: "Saj če bi se šlo zaradi koga...
drugega, bi šlo vse gladko in bi...
ne bilo nobenih pomislekov in...
komplikacij; toda gre zaradi Jonte...
za, ki je pri nekaterih članih...
direktorija obsovačen—zato vsa...
ta komedija! Politika!" Enakih...
mislil je bil direktor Albin Prime...
Ali je kdo zavrnil ta očitke? Nihče...
Molče je bil vzet na znanje, kar...
pač pomeni, da je bil čisto upravi...
čien in zaslužen.

Meni ni bilo in mi ni do tega...
da bi sedel v direktoriju SDD...
Ip vzlic temu, da sem bil pravil...

no izvoljen za namestnika, bi se...
bil drage volje umaknil molče...
če bi mi bili oni, ki si na vse...
kriplje prizadevajo, da ne bi...
prišel vanj, povedali, kako se...
me boje in da jim kratim dragoceni...
spanec. Ker pa so si námesto...
tega izbrali zahrbtno spletkar...
jenje, ne morem molčati. V di...
rektoriju so me sicer rešeni, to...
da jaz ne bom miroval, dokler...
stvar ne bo do kraja razčiščena...
in spletkarji razgaljeni. Ne gre...
namreč samo zaradi mene, tem...
več za to, ali naj obvelja načelo...
da sme vsaka klika pod takšno...
ali drugačno pretvezo spraviti...
iz direktorija vsako osebo, ki...
tež kliki ni po volji.

Povedal sem o stvari nekaj...
tega, kar vem. Če bo potrebno...
bo stvar še bolj natančno poja...
snjena. Tisti, ki so začeli s tem...
umazanim spletkarjenjem proti...
meni, naj se pa izgovarjajo ka...
kor vedo in znajo—dejstev, kar...
jih je, ne bodo pobili.

Tole kričanje nad Adamičem...
zaradi umorjenega Aleksandra...
je postalo res od sile ogabno...
Kaže, da so naši "velepatritioz...
je" popolnoma znoreli. Če bi...
rabili vsaj trohico pameti, bi...
morali vedeti, da bo končni in...
edini veljavni sodnik o pravi...
nosti Adamičevih izjav o Aleks...
andru zgodovina, pred katero...
danes danes kričanje raznih...
petolizcev in fanatikov ne bo...
pomenilo čisto nič. Adamič je...
povedal o Aleksandru, kar je...
mislil, da ve o njem oziroma...
kar je izvedel od drugih, katerim...
je on verjel; ali je pogodil v...
črno ali ne, o tem bo sodila...
zgodovina, ki se ne bo ozirala...
na osebe niti na malenkostne...
predsodke majhnih ljudi, tem...
več na dejstva. Teh dejstev...
pa ne bo mogel spreminiti nihče...
—ne Adamič in ne njegovi nas...
protniki—s še takšnim kričanj...
jem. Ali ni to dovolj jasno?

Lepo je, da se izseljenec za...
nima za svojo staro domovino...
dokter je to zanimanje iskreno...
in ga vodijo pošteni, ne umaza...
ni in oportunistični nagibi. To...
danes se pri nas v imenu tega...
zanimanja, tega laži-patriotiz...
ma, napada in blatijo na vse...
pretege osebnosti in politični...
nasprotniki in pod plaščem tega...
zanimanja se skriva vsakovrst...
no kramarstvo, od katerega ni...
simo imeli in ne bomo imeli no...
bene koristi ne mi niti stara do...
movina, pač pa nam vsestransko...
škoduje. To bi se ne smelo do...
gajati. Toda je že tako na tem...
puklastem svetu, da razni majh...
ni in grdi človečki vedno poče...
njajo grde in škodljive reči, in...
tudi mi nismo izvzeti; in po za...
slugi teh malenkostnih in skraj...
no sebičnih ljudi se spreminja...
arena našega javnega življenja...
v čezdalje gnušnejšo mlako, v...
kateri tone lep del našega izse...
ljenega naroda.

Del našega časopisja je zad...
nje čase zopet pokazal, da so...
njegovi uredniki zopet pozabili...
lepi in pomembni narodni pre...
govor: Ne hodi na solnce, če...
imaš maslo na glavi.—
Ivan Jontez, 53.

Velika zmaga voznikov tovornih avtov

Dolga stavka je bila končana...
ko so delodajalci pristali na...
priznanje unije in druge za...
hteve

Rochester, N. Y. — (FP) —...
Velika stavka voznikov tovornih...
avtov, ki je trajala nad tri...
mesece, je bila te dni končana...
s popolno zmago stavkarjev...
Delodajalci so priznali krajev...

no unijo voznikov, znižali delov...
ni teden s 46 na 40 ur in zvišali...
plačo za deset odstotkov. Sib...
ley, Lindsay & Curr Co., ki se...
je najbolj trdovratno borila...
proti zahtevam stavkarjev, je...
na zahtevo vladnega delavskega...
odborna, ki je posredoval v po...
gajanju za končanje stavke, tudi...
pristala na ponovno uposlitev 26...
delavcev, katere je odpustila za...
radi unijskih aktivnosti.

Tej zmagi se posveča izred...
na važnost iz razloga, ker so...
voznike podprle vse krajevne...
unije v njihovi stavki. Vsak...
član je prispeval večjo vsoto v...
sklad za podpiranje družin stav...
kujočih voznikov. Skupna vsota...
ta, ki so unije prispevale v teku...
stavke, je znašala nad dvajset...
tisoč dolarjev.

GLASOVI IZ NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani)

znance in prijatelje od blizu in...
daleč, da nas gotovo posetite na...
veselici. Pridite maskirani, da...
bo več zabave. Na klubovi seji...
je bilo sklenjeno, da se vse čla...
nice (tudi nečlanice so vabljene...
da store isto) maskiramo. Naši...
može so nam pa obljubili, da...
bodo pripravili okusen prigrizek...
Radovedne smo, kaj bo. Pa saj...
ste menda tudi vi, zato pa pojdi...
mo vsi skupaj na veselico 27. okt.

Vesti in novice v Prosveti so...
zelo zanimive, zelo zanimivi in...
podučljivi pa so tudi uredniški...
komentarji.—Proslava jednotine...
30-letnice društva Slovenec št...
262 SNPJ ni tako dobro izpadla...
kakor je bilo pričakovati, ven...
dar pa, kakor je tudi br. Lokar...
omenil, v očigled slabim delav...
skim razmeram in mali nasebini...
ni, je bil uspeh dovolj dober...
Upamo pa, da bo prihodnjé še...
boljši. Končno želimo obilo uspe...
ha uradnikom pri delu za Pro...
sveto in SNPJ.

Za gospodinjski klub in dru...
štvo št. 262.

Frances Gorence.

Prireditev za ponesrečenega rojaka

Barborton, O.—Pri nas je še...
vedno po stari krizni navadi: danes...
se dela, potem pa spet brezplačne...
počitnice za en teden itd.

Pred več meseci se je tukaj...
pripetila huda nesreča. V nji...
je bila hudo prizadeta družina...
katere oče ne dela že štiri leta...
pa so tako opustili društvo in...
ponesrečenec je ostal brez vsake...
zavarovalnine. Zato pa, bratje...
in sestre, zanimajmo se bolj za...
naša podporna društva, tako da...
bomo imeli v stiski, bolezni in...
nesreči kakšno pomoč, kajti nih...
če ne ve ne ure ne dneva kdaj...
ga zadene nesreča. Pristopite k...
SNPJ, ki vam bo vselej lajšala...
tuge, ako boste njeni člani.

V soboto 27. oktobra priredi...
zabavni klub "Kras" veselico v...
korist ponesrečenega rojaka, da...
si nabavi umetni ud. Klub vabi...
vse rojake in rojakinje, da se te...
veselice udeležijo v velikem šte...
vilu, kajti gre za dobro stvar...
Udeležite se, da pomagamo vsi...
skupaj otirati solze nesrečnemu...
bratu. Pokažimo, da v nesreči...
brat bratu rad roko poda v po...
moč.

Radovolje so se odzvali slede...
či pevski zbori, ki bodo na vese...
lici sodelovali: Naš Dom iz...
Kenmora, cerkveni pevski zbor...
Prosv. Srca in zbor Javornik, ki...
bodo spet zapeli lepe slovenske...
pesmi. Godba bo izvrstna, namreč...
novoustanovljena slovenska...
godba na pihala, ki bo igrala ve...
sele poskočnice. Naše vrlje Kra...
ševke bodo pripravile okusen...
prigrizek, Kraševci pa bodo po...
skrbeli, da ne bo nihče žejen...
Uljudno vabimo vse Kraševce in...
Kraševke ter ostale rojake iz...
Clevelanda in okolice, da se od...
zovejo našemu klubu in pridejo...
nam na pomoč, tako da bomo s...
skupnimi močmi pomagali otre...
ti solze ponesrečenemu bratu...
Kraševcu. Ze vnaprej se iskreno...
zahvaljujemo vsem posetnikom...
za odziv in pojet.

John Fidel,

član kluba "Kras."

Klubova seja in drugo

Barborton, O.—Redna seja...
kluba št. 232 JSZ se bo vršila...
dne 2. nov. v dvorani društva...
Domovina na 14. cesti ob 7. zve...
čer. Pridite vsi, ki ste plačali...
pristopnino, tako tudi vsi so...
mišljeniki, da se bo videlo, če...
smo za svojo politično stranko...
ali ne.

Kakor se vidi, ste zadovoljni...
s sedanjim sistemom. Delavci...
in delavke! Pozvani ste, da se...
odločite in postanete člani dela...
vske stranke ter da se borite v...
njej za splošno korist delavstva...
Ako mislite, da bomo delavci kaj...
dobili od demokratov ali republi...
kancev, se zelo motite. Kdor...
hoče, lahko vidi, kako se sedaj...
dela vsepoved za potlačanje de...
lavstva v še večjo sužnost in...
trpljenje.

Delavci, sedaj je čas, da se...
odločite in pristopite v soc...
stranko! Ako ne, potem sami...
sebi pripisate krivdo, če pride na...
površke fašizem. Pristopajte v...
soc. klube vsepoved, da bomo...
prej dosegli cilj, katerega želi...
doseči vsak pošten in zaveden...
delavec! J. Yankovich.

Umorjeni kralj Aleksander na javnem odru v Beogradu.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Na vrhu nasipa je stal Julij negibno in blodil s pogledom po naletavajočem snegu. Seržant se je približal s patroljo, izmenjali so predpisane klice.

— Stoj! Kdo je? ... Geslo!

In čuli so se težki odhajajoči koraki, ki so odmevali kakor v zavzeti deželi. Čeprav se je bolj in bolj dani, se v koloniji ni nihče ganil, premogariji so molčali in besneli pod vojaškim škornjem.

II

Ze dva dni je snežilo; zjutraj je nehala naletavati, huda zmrzal je poledenila prostrano belo odejo. Ta črna pokrajina, te ceste kakor iz črnice, zidovi in drevje, pokriti s premočnim prahom, vse je bilo popolnoma belo, vse ena sama brezkončna belina. Kolonija Dve sto štirideset je počivala pod snegom, kakor da je izginila. Niti najmanjši oblak dima se ni sukljal nad strehami. Hiše so bile brez ognja, ohlajene kakor kamen na cesti, zato se tudi ni raztapljala debela snežena plast na opeki. Kolonija je bila le kakor sklad plošč na beli ravnini, privid mrtve vasi, odeje v mrtvaški prt. Samo obhodne patrolje so puščale za sabo vzdolž cest blatno sled.

Pri Maheujevih so sinoči požgali poslednjo lopato premogovih odpadkov; a ob tem strašnem vremenu, ko celo vrabci niso dobili niti bilke trave, ni bilo misliti, da bi jih šli pobirati na nasip. Alzira, ki si ni dala ničesar reči, je kljub vsemu z ubogima ročicama brskala po snegu in se pri tem na smrt prehladila. Maheujka jo je morala zaviti v kos odeje, dokler ne pride doktor Vanderhaghen, ki je bila že dvakrat šla ponj, a ga ni mogla dobiti; toda služkinja ji je obljubila, da bo prišel gospod še pred nočjo v kolonijo. Mati je stala pri oknu in oprezovala, medtem ko je mala bolnica, ki ni hotela ležati, šklepetala z zobmi na stolu in si domišljala, da ji je tu poleg ohlajene peči bolje.

Njej nasproti je dremal stari Bonnemort, noge so mu spet otekale. Ne Leonora ne Henri nista prišla še domov, ker sta se potepala v Jeanlinovi družini po cestah ter prosjčila. Po prazni izbji je težko korčal Maheu sam in se vsakokrat zadeval ob zid kakor otópela žival, ki ne vidi več kletke. Tudi petrolej je pošel; a odsev snega od zunaj je bil tako bel, da je slabo osvetljeval sobo, četudi se je znočilo.

Zaslišalo se je klopotanje cokol in Levaquevka je kakor burja odpahnila vrata ter jela že na pragu vsa iz sebe kričati na Maheujko:

— Tak ti si rekla, da mi mora najemnik plačati dvajset soujev, kadar leži pri meni!

Maheujka je skomignila z rameni.

— Daj mi nu že mir, jaz nisem ničesar rekla ... Kdo pa ti je sploh to povedal?

— Povedali so mi, da si ti to govorila, saj ni treba, da veš ... In še to si rekla, da nas skozi zid slišiš uganjati svinjarije in da imam zato takšno nesnago, ker zmerom ležim vznak. Nu, tako, pa reci, da nisi govorila!

Dan za dnem so se v nemali prepiri zaradi ženskih marenj. Zlasti med družinami, ki so živele v soseski, so bili spori in sprave na dnevnem redu. Toda še nikdar se niso s toli jedko zlobo zaganjale druga v drugo. Od kar je trajala stavka, je lakota podpihivala mržnjo in so se morali bitti med sabo; prepričani med dvema opravljivkama se je končal s pretepom med obema možema.

Prav zdaj je prišel še Levaque in priganjal siloma s sabo Bouteloupa.

— Tukaj je tovariš, pa naj pove, ali je res dal ženi dvajset soujev, da je spal pri njej.

Najemnik je skrival preplašeno dobrodušnost v košato brado, ugovarjal je in ječal:

— O, to pa ne, nikdar ne, nikoli!

Presajenje glave

Čudežni uspehi moderne biologije. — Eksperimenti s hrošči, metulji in kobilicami

Pred nekoliko leti so v nekem dunajskem biološkem raziskovalnem zavodu izvršili prve senzacionalne poskuse z zamenjavo živalskih glav. Ze takrat je uspelo raznim vrstam žuželk, kakor vodnim hroščem, mokarjem, metuljem in kobilicam zamenjati glave in jih ohraniti žive. Sedaj so te poskuse izvršili pred vsem z namenom, da doženejo, v koliko je odrezana in presajena glava sposobna izvrševati svoje funkcije.

Kot kriterij za uspeh operacije je veljala sposobnost, da se žival po operaciji iz mladostne oblike razvije v dozorelo stadije. V resnici je uspelo tudi pri vseh poskusnih živalih doseči razvite oblike. Žuželke s presajeno glavo so preoblikovanja prebile brez posebnih težav.

Vsak pozna črve mokarje kot priljubljeno hrano za terarijske živali in ptice. Manj bo znano, da ti črvi sploh niso črvi, temveč mladostna oblika ličinke nekega hrošča. Ko se črvi mokarji nažrejo do debelosti, se zabubijo in kmalu se pojavijo znova kot popolnoma razviti hrošči.

Zdaj je Levaque grozeče planil in pomolil Maheuju pest pod nos.

— Veš, tega ne trpim. Če bi bila moja žena takšna, bi ji polomil rebra ... Ti torej verjameš, kar je ona dejala?

— Tak, hudič, vendar! je zavpil Maheu, divji, ker so ga iztrgali iz njegovega tuhanja, kaj pa imate zmerom s temi marnjami? Ali vam še ni dovolj vse te bede? Daj mi mir, če ne ti jo prisolim ... In sploh, kdo pa je rekel, da moja žena to govori?

— Kdo je rekel? ... Pieronka je rekla.

Maheujka se je rezko zasmejala, potem pa se obrnila k Levaque-u:

— A, Pieronka ... Prav! Jaz ti pa tako povem, da je ona meni to povedala. Da, ona mi je rekla, da ležiš pri obeh svojih možeh, enega imaš pod sabo, drugega pa nad sabo!

Zdaj ni bilo mogoče ničesar več razumeti. Kričali so vse vprek. Levaque-ova sta vračala Maheujev, da je Pieronka govorila še vse druge reči o njih, da so prodali Katarino in da so vsi z otroki vred okuženi s svinjarijo; ki jo je bil Štefan iztaknil v "Vulkanu".

— Ona je to rekla, ona je to rekla, je vreščal Maheu. Ze prav! K njej pojdem, in če pove, da je to rekla, jo obrišem čez gobec!

Planil je ven. Levaque-ova sta mu sledila kot priči, Bouteloup, ki se je bal preprirov, pa se je skrival vrnil domov. Tudi Maheujka, razvneta zaradi preprirov, je hotela za njimi, tedaj pa jo je zadržalo Alzirino ihtenje. Prekrižala je konca odeje krog drhtečega otrokovega telesa in se spet postavila pred okno z izgubljenimi očmi. Oh, ta zdravnik, da ga še zmerom ni!

Pred Pierronovimi vrati so Maheu in Levaque-ova srečali Lidijo, ki je gazila po snegu. Hiša je bila zaklenjena, žarek svetlobe je uhal skozi špranjo pri oknici; otrok je sprva v zadregi odgovarjal na vprašanja: ne, očeta ni doma, odšel je v pralnico po Ožganko, da bi ji nesel sveženj perila domov. Potem se je zmedla in ni hotela povedati, kaj dela mati. Naposled pa je izblebetala vse s potuhnjenim in masčevalnim nasmehom: mama jo je poglaval ven, ker je prišel gospod Dansaert in ker ju je motila v pogovoru. Poslednji se je sprehajal od jutra z dvema orožnikoma po koloniji, prizadeval si je zbrati rudarje in pritiskal je na slabice s tem, da je povsod pripovedoval, da se je družba odločila najeti Boraince, če ne pojdejo domači v pondeljek v Voreux. Ko pa se je znočilo in je našel Pierronko samo, je odpuštil orožnika in ostal pri njej, da bi kraj tople peči izpil kak kozarček brinovca.

— Pst, molčite, ju bomo videli! je zašepetal Levaque in se pohotno zasmel. Takoj se bomo prepričali ... Ti, deklina, pa izgini!

Lidija se je za nekaj korakov umaknila, Levaque pa je prislomil oko na špranjo v oknici. Krotil je smeh, da so se mu pleča stresala. Zato je pogledala Levaque-ovka; a dejala je, da jo črviči in da se ji gnusi. Maheu jo je odrinil, da bi tudi on videl, potem pa je izjavil, da je pogled zlatega denarja vreden. In spet so se vrstili znova, vsakdo je za trenutek poškilil skozi razpoko kakor v kaki komediji. Izba se je svetila od snage in razsvetljeval jo je močan ogenj; na mizi so bili kolači, steklenica in kozarci, zares kakor prava pravcata gostija. A vse to, kar so videli, je naposled razjezilo oba moža, ki bi v drugačnih okoliščinah pol leta zaradi tega zbijala šale. Da se je mašila do grla in da je privzdigovala krila, je bilo smešno, toda, vražja strela, ali ni svinjarija, da se tako razgalja kraj ognja in se krepeča s sladčicami, ko nimajo tovariši niti skorjice kruha niti kepe premoga?

(Dolge prihodnje.)

Eksperimentator je skrbno pazil na dan, ko se je takšen črv zabubil. Nato mu je odrezal glavo in mu jo znova pritaknil k telesu. Zivalica pa se je vseeno razvila v hrošča, ki je bil videti sicer malo zaostal, krila in pokrova nad krili sta mu bila malo okrnjena, a živala je vendar in kar je glavno: imel je glavo. Celjstne organe in tipalke je gibal kakor normalen hrošč, tekel je malo nerodnejše nego normalne živali, a vendarle je tekel in se je celo lahko obračal. V splošnem ni delal vtisa živali, ki bi bila kdaj "izgubila glavo".

Na isti način so operirali bube dveh metuljev raznih vrst. Tu so pa jima glavni v resnici zamenjali. Zamenjavo je bilo opaziti na prvi pogled, ker sta bili presajeni glavni drugačne barve nego telo. Navzlic temu pa sta se bubi razvili v polnovredna metulja.

Kot posebno primerna za te vrste poskusov se je izkazala neka kobilica, čudna žuželka, ki sliči tenki, suhi veji in prebije dnevni čas v hipnotični otrplosti. Ta kobilica je tudi svoje spolno vprašanje rešila na enostaven način: ljubezni za raznožitev sploh ne potrebuje in leže jajca brez sodelovanja samca in oploditve. Tej živali prav

nič ne de, če ji odsečeš glavo in ji jo spet pritakneš. Cez dva dni žre kakor prej in živi kakor prej. Kobilice s tako pritaknjeno glavo so se tudi povsem normalno levile in legle jajca, iz katerih so se izvalili normalni mladiči.

Takšne senzacionalne operacije uspevajo seveda le v kraljestvu nižjih živali, med žuželkami, pri katerih se prerezani živci očitno spet spojijo z enostavno zlepitvijo.

Pri ljudeh bi zamen poskušali kaj takega in bi bilo tudi odveč — saj smatra vsakdo svojo glavo za najboljšo ...

— Kakšno plačo mi pa boste dali?

— Izpočetka 50 dolarjev, pozneje več.

— Dobro, pa bom začel malo pozneje.

Med prijatelji

— Moja žena nima prav nobenih želja.

— Tudi moja žena nima želja, ampak samo — ukazuje.

Mala Nadica: "Čemu se le ti, tetka, toliko pudraš?"

Teta (dekle štiridesetih let): "I zato, da bom lepa."

Mala Nadica: "Zakaj se ti pa to nikdar ne posreči?"

Ljubezen je draga reč

Pesniki vseh narodov in časov so opevali ljubezen in jo povečevali v nesmrtnih delih. Tako je bila, je in bo ljubezen neizogibni rekvizit umetnosti vseh dob.

Bruseljski učenjak, prof. de Bruyn, pa se je zdaj lotil obdelovati ljubezen s popolnoma nove strani: ljubezen ga zanima kot matematika. Kot matematik je profesor trezen človek, ki mu ne zadoščajo zgolj metafore in duhoviti izreki. Zato je izračunal s pisalom, koliko stane ljubezen.

De Bruyn pravi, da ima ljubezen vse polno pospremnih pojavov. Eden teh pojavov je posedanje na klopih. Pomladi in jeseni so vse klopi po parkih in javnih vrtovih zasedene do zadnjega prostora. Zaljubljeni pa se ne zadovoljujejo samo s posedanjem na klopih, marveč režejo v les tudi črke svojih imen, katere oklepajo srčne figure.

Ta način tratenja časa zaljubljenec pa že povzroča neke stroške. Bruseljski magistrat plača za takšno ljubezen vsako leto 20.000 frankov, ker mora izmenjati klopi, odnosno nadomestiti poškodovane dele z novimi. Stroški pa bi silno narasli, pravi prof. de Bruyn, če bi izračunali "škodo ljubezni" v vsej Belgiji ali n. pr. v Evropi. Da, koliko stanejo v les rezani izlivi ljubezni na vesoljnem svetu!

A ljubezen se ne zadovolji samo z uničevanjem klopi, poškodovanjem drevesnih debel. Ameriške statistike hranijo dokaze, da povzroča ljubezen tudi mnogo prometnih nesreč. 40 odst. prometnih nesreč pripisuje belgijski profesor zaljubljenosti mladih parov v Ameriki. Tako strašno slepo gospodarita tamkaj ljubezen in flirt! Saj je n. pr. jasno, da je dovolj, če vozač le s pogledom ošine lepe noge ženske na cesti — nesreča je tu! Včasih se seveda ozre tudi poželjivo po svoji lepi sosedki — posledica je, da avtomobil zavozli v drevo ali se prevrne v jarek. Koliko stanejo popravila avtomobilov? Tega nihče ne pove, ker ne ve. A tudi zavarovalnice proti poškodbam bi znale navesti kaj masne vsote o tem, kakšne vsote gredo za odškodnine ponesrečencem na ljubavnih izletih.

Ljubezen ima poleg tega važno vlogo v kriminalistiki. Pomislmo le na drame in tragedije, ki jih izziva! Od zapeljanosti do ločitve zakona je dolga pot, ki dobro prehranjuje advokate. Samo v Belgiji mora policija letno posredovati v kakšnih 130.000 primerih zaradi ljubezni. Sodni stroški s tožbami in ločitvami pa veljajo Belgijo vsako leto okoli 60 milijonov frankov. Ljubezen je torej draga reč, zato bi morali v današnji gospodarski stiski z njo bolj skopariti.

ZVOKI IZ VSEMIKJA

V astronomski opazovalnici v Stari Dali na Slovaškem so izvršili te dni zanimiv poskus. Svetlobo nebesnih teles so pretvarjali v zvoke in te zvoke je oddajal čehoslovaški radio.

Teleskop opazovalnice so namerili na mesec, vpadajoči žarek so koncentrirali na fotoelektrično stanico, ki ga je spreminila v električni tok, ta se je pa v zvočniku pretvoril v dokaj svetel zvok. Žarek z Vege, najsvetlejšje zvezde v Liri, je zvenel po isti melodiji nekaj temnejše. Tako so poslušalci uživali glasbo še drugih zvezd, katerih žarki rabijo tudi več desetletij in stoletij, da dosepejo do nas. Zanimivi poskus so snemali tudi na gramofonske plošče.

Gimnastika

— Kaj ti zavijaš sam cigarete?

— Sam. Zdravnik mi je priporočal kolikor mogoče dosti gibanja.

On: "Se vedno ni tvoje obleke. Prepozno prideva na svatbo."

Ona: "Nič se ne razburjaj. Šivilja mi je telefonirala, da mi je poslala že pred eno uro obleko po pošti."

—Federated Pictures.

Nemške gospodične iz mest danes pobirajo ostanke kmetijah. Tako je Hitler "odrešil" nemški narod.

— Kaj ste pri vas še vedno brez služkinje?

— Žal, še vedno. Pa da bi ne mazala stanovanja, sva na hrani kar v restavraciji, spiva pa v

V restavraciji

— Natak, povem vam, da še svoj živ dan nisem videl tako trdega zrezka!

— Potem pa še niste jedli pri nas bifsteka.

Katehet: "Ali mi lahko poveš, zakaj je Eva v raju ugriznila v jabolko?"

Učenec: "Menda zato, ker ni imela noža."

FLAT—stanovanje se odda v najem za nizko ceno. Gorkota na peč. Oglasite se na 2447 So. Hamlin Ave., Chicago.—(Adv.)

Prave starokrajске k

po 30c funt. Pošljem 5 ali več v vse kraje v U poština plačana. Pošljite z naročilom.

JOSEPH LESKOVA
420 High St., Racine,

For better life
add
FRANCK
CHICORY
A VEGETABLE
PRODUCT
HEINRICH FRANK SONS, INC.

AGITIRAJTE ZA PROS

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA
S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročni Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto nino. Ker pa člani že plačajo pri asessmentu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Ciero in Chicago je
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali

Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tedni moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....Čl. društva št.....

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....